

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**ПРАЦЯ
у Чернівецькій області
у 2018 році**

статистичний збірник

Чернівці
2019

Державна служба статистики України
Головне управління статистики у Чернівецькій області
Управління аналізу статистичних даних
Відділ аналізу даних демографічної та соціальної статистики

За редакцією **Г.І. Петрової**
Відповідальні за випуск **В.Коропотницька, Г.В. Брухович**

У збірнику вміщено матеріали, що відображають кількісні та якісні характеристики найманих працівників підприємств, установ, організацій та основні тенденції, які відбулись у сфері соціально-трудова відносин у 2018 році порівняно з минулими роками.

Розрахований на широке коло читачів.

Головне управління статистики
у Чернівецькій області

- адреса: 58018, м.Чернівці, вул. Головна, 249-А
- телефони: 55-09-42, 58-15-10, 58-15-05
- факс: 58-19-33
- електронна пошта: gus@cv.ukrstat.gov.ua
- веб-сайт: www.cv.ukrstat.gov.ua

Розповсюдження статистичних видань
Головного управління статистики
у Чернівецькій області

- адреса: 58018, м.Чернівці, вул.Головна, 249-А, кімн. 401
- телефон: 58-14-78

05.08.2019р.

@Головне управління статистики у Чернівецькій області, 2019

Передмова

До збірника увійшли матеріали, що відображають кількісні та якісні характеристики найманої праці на підприємствах, установах, організаціях (далі – підприємствах) та основні тенденції, які відбулися у сфері соціально-трудових відносин у 2018 році порівняно з минулими роками.

Наведена у збірнику інформація базується на системі показників державних статистичних спостережень підприємств із питань статистики праці. Окремі таблиці містять адміністративні дані державної служби зайнятості населення. Довідково в розділі 5 вміщені дані про доходи та витрати населення.

Інформація систематизована за тематикою по відповідних 8 розділах. Зокрема, висвітлюються питання щодо зайнятості, зареєстрованого безробіття та кількості вакансій, мобільності робочої сили, розміру номінальної та індексу реальної заробітної плати, стану її виплати, неповної зайнятості, ефективності використання робочого часу а також колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин.

Інформація наведена в узагальненому вигляді за видами економічної та промислової діяльності та по містах і районах області.

Крім того, у 8 розділі наведено окремі показники міжобласних співставлень (інформація наведена без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях. Дані за 2010–2013рр. перераховані порівняно з раніше опублікованими).

Публікація містить аналітичний огляд за основними напрямками статистики праці та методологічні роз'яснення щодо джерел та системи збору інформації, порядку формування показників та їх обчислення.

Сподіваємося, що збірник принесе користь фахівцям, науковцям та іншим користувачам, які займаються питаннями розробки соціальної політики і проблемами ринку праці.

До уваги користувачів.

Інформація за видами економічної діяльності наведена у збірнику згідно з Класифікацією видів економічної діяльності ДК ОО9:2010, затвердженою наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010. №457, яка гармонізована з класифікацією видів економічної діяльності Європейського союзу (NACE Rev/2-2006)

Управління аналізу статистичних даних
Головного управління статистики у Чернівецькій області

СКОРОЧЕННЯ У ЗБІРНИКУ

%	–	відсоток
в.п.	–	відсотковий пункт
год	–	годин
грн	–	гривня
м.	–	місто
млн.	–	мільйон
од	–	одиниця
п.р.	–	поточний рік
р.	–	рік
тис.	–	тисяча

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ У ЗБІРНИКУ

Тире (–)	–	явища не було;
Крапки (...)	–	відомості відсутні;
Нуль (0;0,0)	–	явища існують, але у вимірах, менших за ті, що можуть бути використаними в таблиці цифровими розрядами;
Символ (х)	–	заповнення рубрики за характером побудови таблиця не має сенсу або недоцільне
„з них”, „у тому числі”	–	означає, що наведено не всі доданки загальної суми. Мають місце випадки, коли наведено не всі доданки загальної суми, а при округленні сума складових не дорівнює підсумку
Символ (к)		дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України « Про державну статистику» щодо конфіденційності інформації

Примітка.

У деяких випадках незначні розбіжності між підсумком та сумою складових частин пояснюються округленням даних.

ЗМІСТ

Передмова	3
Скорочення у збірнику.....	4
Умовні позначення у збірнику.....	4
Статистично-аналітичний огляд соціально-трудових відносин у 2018 році	9
Розділ 1	Наймані працівники
1.1 Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності ..	18
1.2. Кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій за видами економічної діяльності.....	19
1.3. Облікова кількість штатних працівників за видами економічної діяльності.....	20
Розділ 2	Мобільність робочої сили на ринку праці
2.1. Динаміка руху працівників за видами економічної діяльності	22
2.2. Динаміка руху працівників по містах і районах	23
2.3. Рівень прийому та вибуття працівників по містах та районах	23
2.4. Рівень прийому та вибуття працівників за видами економічної діяльності	24
2.5. Рівень прийому та вибуття працівників за видами економічної діяльності у 2018 році (діаграма)	25
2.6. Звільнення працівників за причинами за видами економічної діяльності у 2018 році	26
2.7. Кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій за видами економічної діяльності у 2017–2018 роках.....	27
2.8. Кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій по містах та районах у 2017–2018 роках.....	28
2.9. Кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій за професійними групами у 2017–2018 роках.....	29
Розділ 3	Використання робочого часу та неповна зайнятість
3.1. Використання робочого часу працівників за видами економічної діяльності у 2018 році	32
3.2. Використання робочого часу працівників за видами економічної діяльності у промисловості у 2018 році	33
3.3. Відпрацьований робочий час за видами економічної діяльності у січні–грудні 2018 року	34
3.4. Відпрацьований робочий час за видами економічної діяльності у промисловості у січні–грудні 2018 року	36
3.5. Втрати робочого часу працівників з причин перебування в умовах вимушеної неповної зайнятості, за видами економічної діяльності у 2017–2018 роках.....	38
3.6. Втрати робочого часу працівників з причин перебування в умовах вимушеної неповної зайнятості, за видами економічної діяльності у промисловості у 2017–2018 роках.....	39

Розділ 4 Кількість працівників

4.1.	Динаміка середньооблікової кількості штатних працівників за видами економічної діяльності	42
4.2.	Динаміка середньооблікової кількості штатних працівників по містах та районах	43
4.3.	Динаміка середньооблікової кількості штатних працівників за видами економічної діяльності у промисловості	44
4.4.	Кількість працівників за організаційно-правовими формами господарювання та видами економічної діяльності у 2018 році	45
4.5.	Кількість працівників за організаційно-правовими формами господарювання за видами економічної діяльності у промисловості у 2018 році	47
4.6.	Кількість працівників за формами зайнятості та видами економічної діяльності у 2018 році	49
4.7.	Кількість працівників за формами зайнятості та видами економічної діяльності у промисловості у 2018 році	50

Розділ 5 Заробітна плата працівників

5.1.	Темпи зміни номінальної та реальної заробітної плати	52
5.2.	Динаміка номінальної та реальної заробітної плати у 2018 році (діаграма).....	52
5.3.	Динаміка реальної заробітної плати	53
5.4.	Доходи і витрати населення	54
5.5.	Структура доходів населення у 2018 році (діаграма)	54
5.6.	Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності	55
5.7.	Середньомісячна заробітна плата працівників по містах та районах у 2018 році (діаграма)	56
5.8.	Динаміка середньомісячної заробітної плати по містах та районах	56
5.9.	Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності у промисловості.....	57
5.10.	Заробітна плата працівників за видами економічної діяльності у 2018 році	58
5.11.	Заробітна плата працівників за видами економічної діяльності у промисловості у 2018 році	59
5.12.	Кількість та заробітна плата жінок за видами економічної діяльності у 2018 році	60
5.13.	Кількість та заробітна плата жінок за видами економічної діяльності у промисловості у 2018 році	61
5.14.	Середньомісячна заробітна плата штатних працівників за організаційно-правовими формами господарювання за видами економічної діяльності у 2018 році	62
5.15.	Середньомісячна заробітна плата штатних працівників за організаційно-правовими формами господарювання за видами економічної діяльності у промисловості у 2018 році	64
5.16.	Розподіл кількості штатних працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати за видами економічної діяльності за грудень 2018 року	66

5.17.	Розподіл кількості штатних працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати за видами економічної діяльності у промисловості за грудень 2018 року	68
5.18.	Динаміка кількості штатних працівників, яким заробітну плату нараховано у межах мінімальної заробітної плати, яка діяла у грудні відповідного року (діаграма).....	70
5.19.	Розподіл кількості штатних працівників за розмірами заробітної плати, нарахованої за грудень 2018 року (кумулятивно) (діаграма)	70
5.20.	Структура фонду оплати праці штатних працівників за видами економічної діяльності за 2018 рік	71
5.21.	Структура фонду оплати праці штатних працівників за видами економічної діяльності у промисловості за 2018 рік	72
5.22.	Середня заробітна плата працівників за видами економічної діяльності у січні–грудні 2018 року	73
5.23.	Середня заробітна плата працівників за видами економічної діяльності у промисловості у січні–грудні 2018 року	75
5.24.	Темпи зростання середньої заробітної плати працівників за видами економічної діяльності у січні–грудні 2018 року	77
5.25.	Темпи зростання середньої заробітної плати працівників за видами економічної діяльності у промисловості у січні–грудні 2018 року.....	79

Розділ 6 Стан виплати заробітної плати

6.1.	Заборгованість із виплати із виплати заробітної плати працівникам за видами економічної діяльності у 2018–2019 роках	82
6.2.	Динаміка заборгованості із виплати заробітної плати (діаграма)....	83
6.3.	Структура заборгованості із виплати заробітної плати за видами економічної діяльності на 1 січня 2019 року (діаграма).....	83
6.4.	Динаміка заборгованості із виплати заробітної плати працівникам по містах та районах	84
6.5.	Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам по містах та районах станом на 1 січня 2019 року	85
6.6.	Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам за видами економічної діяльності станом на 1 січня 2019 року	86
6.7.	Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств за видами економічної діяльності на 1 січня 2019 року	87
6.8	Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств по містах та районах області на 1 січня 2019 року	88

Розділ 7 Стан укладання колективних договорів

7.1.	Стан укладання колективних договорів за видами економічної діяльності на 31 грудня 2018 року	90
7.2.	Розподіл працівників за розмірами мінімальної місячної тарифної ставки, встановленої колективним договором, та видами економічної діяльності на 31 грудня 2018 року	91
7.3.	Розподіл працівників за розмірами мінімальної місячної тарифної ставки, встановленої колективним договором і галузевою угодою, та видами економічної діяльності на 31 грудня 2018 року	92

Розділ 8 Міжобласні зіставлення

8.1.	Основні демографічні показники за регіонами України у 2018 році	94
8.2.	Чисельність постійного населення за регіонами України	95
8.3.	Кількість зайнятого населення у віці 15–70 років за регіонами України	96
8.4.	Рівень зайнятості населення у віці 15–70 років за регіонами України	97
8.5.	Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за регіонами України	98
8.6.	Доходи населення за регіонами України	99
8.7.	Витрати населення за регіонами України	100
8.8.	Індекси споживчих цін за регіонами України	101
8.9.	Індекси реальної заробітної плати за регіонами України.....	102
8.10.	Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників за регіонами України	103
8.11.	Сума заборгованості з виплати заробітної плати за регіонами України	104
	Методологічні пояснення	105

Статистично-аналітичний огляд соціально-трудових відносин у 2018 році

За даними обстеження підприємств з питань статистики праці, кількість штатних працівників підприємств, установ та організацій (юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб) у 2018 році становила 114,5 тис. осіб, що на 0,6% більше, ніж у 2017 році. Із загальної кількості працівників кожен третій працював у закладах освіти, майже кожен шостий – у сфері охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, кожен шостий – у промисловості.

Середньооблікова кількість штатних працівників за статевою ознакою у 2018 році розподілялася майже порівну. Проте за сферами прикладання праці існують суттєві відмінності. Так, жіноча праця була більш поширена у сферах функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури, де питома вага жінок у загальній кількості штатних працівників становила – 86,0%, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 79,0%, в освіті – 75,8%, у фінансовій та страховій діяльності – 72,1%, у текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – 68,6%.

Традиційно чоловічими сферами прикладання праці залишаються добувна промисловість і розроблення кар'єрів (84,3% у загальній кількості штатних працівників), будівництво (84,1%), сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (78,1%), постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (76,5%), металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів (76,4%), виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (75,2%).

У більшості видів економічної діяльності це спричинено умовами праці, зокрема, забороною використання праці жінок на особливо важких та шкідливих роботах. Також чоловіки були зайняті переважно на посадах керівників, а праця жінок більше застосовувалася на посадах службовців і технічного персоналу.

Якщо розглядати регіональну структуру працюючих на підприємствах області, то характерним, як і для інших регіонів України, є зосередження робочої сили в обласному центрі (55,5% працівників підприємств області). Серед районів області найбільше працівників було зайнято у Сторожинецькому (5,9% від загальної кількості працюючих в області), Кіцманському (5,3%) та Глибоцькому (4,9%) районах, найменше – у Герцаївському (2,0%) та Путильському (2,6%) районах.

Крім штатних працівників, для виконання обсягу робіт (послуг), випуску продукції на підприємствах області працювало ще 5,9 тис. осіб позаоблікового складу, з яких 4,3 тис. осіб – зовнішні сумісники, 1,6 тис. осіб – працюючі за цивільно-правовими договорами.

Динаміка зайнятості працівників складається під впливом руху кадрів, який характеризується високим рівнем мобільності. Люди шукають більш високих заробітків, кращих умов праці тощо.

Коефіцієнт валового обороту робочої сили по області (відношення кількості прийнятих та вибулих до середньооблікової кількості працівників) становив 56,8% проти 62,5% у 2017 році.

Динаміку коефіцієнтів, що характеризують мобільність робочої сили, за останні п'ять років наведено у таблиці:

	<i>(у % до середньооблікової кількості штатних працівників)</i>				
	2014	2015	2016	2017	2018
Прийнято	23,7	22,6	24,6	31,5	27,4
Вибуло	26,8	27,4	27,6	31,0	29,4
Коефіцієнт валового обороту робочої сили	50,5	50,0	52,2	62,5	56,8

Упродовж 2018 року було прийнято 31,3 тис.осіб, тоді як звільнено 33,6 тис.осіб. Коефіцієнт прийому порівняно з 2017 роком зменшився на 4,1 в.п., а коефіцієнт звільнення – на 1,6 в.п. і становив відповідно 27,4% та 29,4%. Суттєве перевищення рівня вибуття над рівнем прийому спостерігалось на підприємствах сфер інформації та телекомунікації (на 17,1 в.п.), діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (на 15,5 в.п.) та фінансової та страхової діяльності (на 13,8 в.п.).

Із загальної кількості вибулих переважна більшість працівників (84,7%) залишили робочі місця за власним бажанням, за угодою сторін та з інших причин. За 2018 рік із причини змін в організації виробництва і праці було звільнено 3,6 тис.осіб (10,7% вибулих). Найбільші обсяги звільнених з цієї причини працівників спостерігалися у сферах освіти (2374 особи), охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (428 осіб) та державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування (268 осіб).

За адміністративними даними державної служби зайнятості, кількість вільних робочих місць (вакантних посад), заявлених

роботодавцями, на кінець 2018 року становила 1321 одиницю, що на 8,5% більше, ніж на кінець 2017 року.

Найбільшою на кінець 2018 року була потреба роботодавців у кваліфікованих робітниках з інструментом (29,0% від загальної кількості вільних робочих місць (вакантних посад), а найменшою – у кваліфікованих робітниках сільського, лісового господарства, риборозведення і рибальства (1,1%).

Оплата праці найманих працівників та стан її виплати. Середньомісячна **номінальна заробітна плата** штатного працівника підприємств області у 2018 році порівняно з 2017 роком зросла на 24,4% і становила 6991 грн, що в 1,9 раза вище рівня мінімальної заробітної плати, що діяла у грудні 2018р. (3723 грн). Нарахування за одну відпрацьовану годину на одного працюючого у 2018 році становили 51,49 грн.

Динаміку росту номінальної заробітної плати найманих працівників за останні п'ять років наведено у таблиці:

	Нарахована заробітна плата в середньому за рік на одного штатного працівника		
	грн	у відсотках до попереднього року	за одну відпрацьовану годину, грн
2014	2578	103,8	19,72
2015	3050	118,3	23,11
2016	3828	125,5	28,30
2017	5621	146,9	41,78
2018	6991	124,4	51,49

Зростання номінальної заробітної плати у 2018 році порівняно з 2017 роком було зафіксовано в усіх видах економічної діяльності, його темпи коливалися від 0,5% у сфері тимчасового розміщування й організації харчування до 34,6% – у сферах оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів та транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності.

Серед промислових видів діяльності зростання середньомісячної номінальної заробітної плати було в межах від 14,7% на підприємствах металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування до 44,9% – на підприємствах з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції.

Як і раніше, спостерігалась значна диференціація за розмірами заробітної плати серед різних видів діяльності. Так, співвідношення

найвищого розміру середньомісячної заробітної плати (у державному управлінні й обороні, обов'язковому соціальному страхуванні – 11405 грн) та найнижчого її рівня (у сфері тимчасового розміщування й організації харчування – 3759 грн) становило 3,0 раза.

Найбільш високооплачуваними залишаються працівники сфер державного управління й оборони; обов'язкового соціального страхування та фінансової і страхової діяльності, де заробітна плата перевищила середній показник по економіці області на 63,2% та 38,9% відповідно.

Серед промислових видів діяльності лідерами, як і раніше, є підприємства з виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, з постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря і добувної промисловості, де заробітна плата працівників на 32,6–24,4% перевищувала середній рівень по економіці області.

Заробітна плата жінок у середньому по економіці області була на 9,4% нижчою за відповідний показник у чоловіків (у 2017 році – на 8,0%). Така розбіжність спостерігалась у переважній більшості видів економічної діяльності. Суттєва гендерна різниця в розмірах заробітної плати зафіксована у сферах транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, будівництва і фінансової та страхової діяльності, де така різниця становила відповідно 25,0%, 23,6%, 19,1% та 16,4%.

Збереглася значна диференціація рівня оплати праці і серед міст та районів області. Найвищий рівень заробітної плати був у Путильському районі (7088 грн) та перевищував середній показник по області на 1,4%, а найнижчий – у Новоселицькому районі (5770 грн), що на 17,5% менше середнього рівня по області. У містах Чернівці та Новодністровськ розмір заробітної плати перевищував середній показник по області на 3,8% (7259 грн) та на 41,7% (9904 грн) відповідно.

Серед областей Карпатського економічного району рівень заробітної плати працівників підприємств області за 2018 рік був одним із найменших і становив 78,9% від загальноукраїнського показника, або був меншим на 1874 грн (за 2017 рік – 79,1% або на 1483 грн, за 2016 рік – 73,9% або на 1355 грн).

Довідково:

Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника за областями Карпатського економічного району за 2018 рік

	Грн	У % до 2017
Україна	8865	124,8
Закарпатська	8070	127,0
Івано-Франківська	7551	124,3
Львівська	8001	125,2
Чернівецька	6991	124,4

У середньому одним штатним працівником у 2018 році було відпрацьовано 1629 годин, або 81,7% встановленої норми фонду робочого часу, проти 1615 годин або 81,6% у 2017 році.

У грудні 2018 року 113,0 тис. осіб відпрацювали 50% і більше робочого часу, встановленого на цей місяць. Нарахування в межах мінімальної заробітної плати (3723 грн) мали 8,5 тис. осіб або 7,5%. Найбільша частка таких працівників спостерігалась у таких видах економічної діяльності: діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (25,0% цього виду діяльності), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (18,2%) та охорона здоров'я і надання соціальної допомоги (11,4%).

Водночас серед працівників, які повністю відпрацювали місячну норму робочого часу (90,9 тис. осіб), цей показник становив відповідно 2,7 тис. осіб або 3,0%.

Заробітну плату понад 8000 грн отримали 39,4% працівників. Переважна більшість таких працівників була зайнята у видах діяльності з високим рівнем оплати праці, зокрема, у сфері державного управління й оборони; обов'язкового соціального страхування (77,6%), фінансової та страхової діяльності (71,5%), а серед промислових видів діяльності – на підприємствах з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (79,3%) та з виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (62,1%).

Довідково:

Індекс реальної заробітної плати за областями Карпатського економічного району за 2018 рік

	У % до 2017
Україна	112,5
Закарпатська	112,5
Івано-Франківська	112,5
Львівська	112,7
Чернівецька	112,7

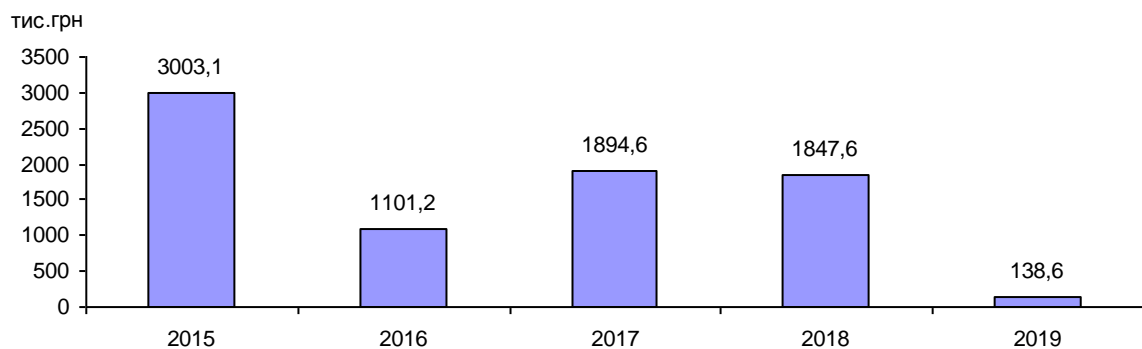
Одним із важливих індикаторів стану рівня життя населення є **показник реальної заробітної плати**. У середньому за 2018 рік порівняно з 2017 роком індекс реальної заробітної плати по області становив 112,7%, а впродовж року (грудень 2018 року до грудня 2017 року) – 114,3%. По Україні даний показник за 2018 рік порівняно з 2017 роком становив 112,5%.

Нарахований **фонд оплати праці штатних працівників**, зайнятих на підприємствах, в установах та організаціях економіки області, за 2018 рік становив 9606,9 млн.грн.

Наразі суттєвих змін у структурі фонду оплати праці штатних працівників за 2018 рік не було: 56,2% становила основна заробітна плата (оплата за тарифними ставками, відрядними розцінками та посадовими окладами), 37,5% – додаткова заробітна плата (надбавки та доплати до тарифних ставок, премії за виробничі результати, компенсаційні виплати, що виплачуються згідно чинного законодавства). Питома вага інших заохочувальних та компенсаційних виплат (матеріальна допомога, соціальні пільги, тощо) залишилась незначною і склала 6,3% фонду оплати праці.

Упродовж 2018 року загальна сума **заборгованості з виплати заробітної плати** зменшилася в 13,3 раза або на 1709,0 тис.грн і на 1 січня 2019 року становила 138,6 тис.грн.

Динаміка заборгованості з виплати заробітної плати (станом на 1 січня)

Обсяг невиплаченої заробітної плати на початок січня 2019 року дорівнював 0,01% фонду оплати праці, нарахованого за грудень 2018 року (на початок 2018 року – 0,2%).

Станом на 1 січня 2019 року загальна сума боргу розподілилася між підприємствами сфери оптової і роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів (62,1%) та діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (37,9%).

Серед регіонів області вся сума боргу із виплати заробітної плати утворилася на підприємствах обласного центру і впродовж грудня 2018 року зменшилася у 2,3 раза або на 186,7 тис.грн.

У структурі загальної суми боргу на економічно активні підприємства припадало 37,9% боргу, на підприємства-банкрути – 62,1%. Заборгованість працівникам економічно активних підприємств на 1 січня 2019 року становила 52,5 тис.грн і порівняно з 1 січня 2018 року зменшилася в 34,1 раза або на 1740,3 тис.грн.

Упродовж грудня 2018 року кількість працівників економічно активних підприємств, які вчасно не отримали заробітну плату, на 1 січня 2019 року становила 18 осіб або 0,02% від середньооблікової кількості штатних працівників, працюючих в області. Кожному із зазначених працівників не виплачено в середньому 2917 грн, що в 3,1 раза менше від розміру середньомісячної заробітної плати, нарахованої в грудні 2018 року

Колективно-договірне регулювання. Основою соціального діалогу на рівні підприємства є колективно-договірне регулювання соціально-трудових відносин.

Станом на 31 грудня 2018 року було зареєстровано 1347 колективних договорів. Кількість працівників, охоплених колективними договорами, становила 95,7 тис. осіб, або 78,6% облікової кількості штатних працівників, що на 0,4 в.п. менше, ніж у 2017 році.

Залежно від виду економічної діяльності спостерігалася диференціація показника рівня охоплення колективними договорами. На підприємствах сфери тимчасового розміщування й організації харчування, оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів, частка таких працівників не перевищувала 19,8%, водночас на підприємствах сфери професійної, наукової та технічної діяльності, освіти, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги колективними договорами охоплені більше 84,6% працівників.

Управління аналізу статистичних даних
Головного управління статистики
у Чернівецькій області

НАЙМАНІ ПРАЦІВНИКИ

РОЗДІЛ 1

1.1. Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності

	<i>(тис.)</i>		
	2016	2017	2018
Усього	376,1	379,3	382,9
Сільське, лісове та рибне господарство	108,3	110,7	111,7
Промисловість	36,9	38,3	39,6
у тому числі			
добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,2	0,2	0,2
переробна промисловість	30,8	32,4	33,9
Будівництво	17,7	18,0	18,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	70,4	70,3	70,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	16,0	16,1	16,0
Тимчасове розміщування й організація харчування	8,7	8,7	8,8
Інформація та телекомунікації	3,3	3,4	3,3
Фінансова та страхова діяльність	3,0	2,9	2,8
Операції з нерухомим майном	4,0	3,8	4,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	4,5	4,6	4,7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2,9	3,0	2,9
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	17,8	17,6	17,3
Освіта	35,2	34,5	35,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	24,0	23,3	22,8
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3,8	4,1	3,8
Інші види економічної діяльності	19,6	20,0	20,1

Примітка. Кількість зайнятого населення розраховано на основі комплексної оцінки шляхом інтеграції даних вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності, державних статистичних спостережень підприємств, установ, організацій і адміністративної звітності. Більш детальні роз'яснення наведені у методологічних поясненнях до розд.1 (стор.110).

1.2. Кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій за видами економічної діяльності

	<i>(тис.)</i>		
	2016	2017	2018
Усього	138,4	135,2	135,3
Сільське, лісове та рибне господарство	8,2	7,9	7,2
Промисловість	19,0	19,9	20,6
у тому числі			
добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,2	0,2	0,2
переробна промисловість	12,9	14,0	14,9
Будівництво	3,8	3,6	4,2
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	9,4	8,8	8,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	7,4	7,3	7,1
Тимчасове розміщення й організація харчування	1,3	1,1	1,1
Інформація та телекомунікації	2,0	1,9	1,6
Фінансова та страхова діяльність	1,9	1,6	1,5
Операції з нерухомим майном	2,6	1,9	2,2
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,4	2,2	2,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2,0	2,0	2,2
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	17,8	17,6	17,3
Освіта	33,3	32,4	33,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	22,3	21,6	21,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3,4	3,9	3,6
Інші види економічної діяльності	1,6	1,5	1,4

Примітка. Більш детальні роз'яснення наведені у методологічних поясненнях до розд.1 (стор.110).

**1.3. Облікова кількість штатних працівників
за видами економічної діяльності**

(на 31 грудня)

	Облікова кількість штатних працівників, осіб				
	усього		з них жінки		
	2017	2018	2017	2018	
				осіб	у % ¹
Усього	121554	121832	74185	73610	60,4
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	5578	5457	1287	1256	23,0
з них сільське господарство	2531	2282	816	758	33,2
Промисловість	18028	18469	6731	6970	37,7
добувна промисловість і розроблення кар'єрів	169	118	31	23	19,5
переробна промисловість	11939	12788	5141	5508	43,1
постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	4458	4208	1080	1018	24,2
водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1462	1355	479	421	31,1
Будівництво	2491	3145	410	519	16,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	7082	7617	3430	3318	43,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	7057	6816	2981	2863	42,0
діяльність транспорту	3640	3342	1088	1066	31,9
складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	1671	к	407	к	к
поштова та кур'єрська діяльність	1746	к	1486	к	к
Тимчасове розміщення й організація харчування	545	659	398	451	68,4
Інформація та телекомунікації	1525	1174	569	397	33,8
Фінансова та страхова діяльність	1697	1511	1320	1178	78,0
Операції з нерухомим майном	972	1392	324	432	31,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	1264	1536	636	881	57,4
з неї наукові дослідження та розробки	500	508	256	264	52,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1018	1203	355	683	56,8
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	11390	11068	7031	6976	63,0
Освіта	34989	35547	26733	27116	76,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	23364	22383	19070	18156	81,1
з них охорона здоров'я	21072	20180	17150	16316	80,9
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	4043	3503	2729	2295	65,5
з них діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваг	2792	2101	1792	1246	59,3
функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури	1003	1096	863	953	87,0
Надання інших видів послуг	511	352	181	119	33,8

Примітка. Дані наведено по юридичних особах та відокремлених підрозділах юридичних осіб із кількістю працівників 10 і більше осіб.

¹ До облікової кількості штатних працівників.

Методологічні пояснення

Інформація, наведена у збірнику, отримана в результаті проведення державних статистичних спостережень, а також базується на адміністративних даних державної служби зайнятості. У наведений нижче таблиці представлені джерела даних інформації за розділами збірника

Розділ збірника	Джерела даних (назва державного статистичного спостереження, адміністративні дані)
2 (табл. 2.1–2.6), 3,4, 5, 7	Обстеження підприємств із питань статистики праці
6	Стан виплати заробітної плати
2 (табл. 2.7–2.9)	Адміністративні дані служби зайнятості
5 (5.4–5.5)	Розрахунок доходів та витрат населення

Державні статистичні спостереження з питань статистики праці на підприємствах, установах, організаціях надають інформацію стосовно динаміки процесів, що відбуваються у сфері найманої праці, щодо зміни кількості працівників, розміру номінальної та реальної заробітної плати, стану її виплати, неповної зайнятості (вимушеної та добровільної), ефективності використання робочого часу, стану укладання колективних договорів.

Ці спостереження організовані за однаковими принципами, але здійснюються різними методами й охоплюють різні кола звітних одиниць. Особливості організації та отримання даних за їх результатами наведено нижче.

Організація обстежень.

1. Державні статистичні спостереження “Обстеження підприємств із питань статистики праці” (ОПСП).

Спостереженнями охоплюються юридичні особи та їхні відокремлені підрозділи, які використовують найману працю (надалі – підприємства). Не охоплюються обстеженнями підприємства з кількістю працюючих менше 10 осіб і фізичні особи-підприємці та наймані у них працівники.

До 2009 року включно цими спостереженнями не охоплювалися малі підприємства, визначені за статистичним цензом, а також фізичні особи-підприємці та наймані у них працівники.

Починаючи з 2010 року, для організації зазначених спостережень застосовується комбінований підхід, який полягає у такому. Великі та середні підприємства із середньою кількістю працюючих (уключаючи позаштатних працівників) 50 і більше осіб підлягають обстеженню на суцільній основі, а підприємства з кількістю працюючих від 10 до 49 осіб – із застосуванням вибіркового методу (вибірки). Таким чином, генеральну сукупність складають усі підприємства з кількістю працюючих 10 і більше осіб. Зазначений підхід забезпечує надійне оцінювання основних показників за генеральною сукупністю на національному та регіональному рівнях за секціями та підсекціями КВЕД.

Детальна інформація щодо принципів формування вибірки для проведення ОПСП уміщена в Методиці формування вибірки для проведення поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затвердженій наказом Держкомстату від 26.01.2016 № 14, яка розміщена на офіційному веб-сайті Держстату України (http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2016/14/met_fv_spraci.zip).

У зв'язку зі зміною в організації спостереження, що стосується охоплення одиниць обстеження, безпосереднє порівняння даних 2010–2018 років з аналогічними даними попередніх років є некоректним.

Одним із основних етапів реалізації вибірових обстежень є оцінювання показників. Можливість адекватного поширення результатів вибірових обстежень на генеральну сукупність – це один із головних факторів, що зумовлює їх ефективність при вимірюванні показників. Основним принципом при цьому є принцип репрезентативності, який вимагає обов'язкового урахування при оцінюванні показників ймовірностей відбору одиниць спостереження, ймовірностей отримання інформації від них, урахування наявної надійної додаткової інформації та ін.

Оцінювання показників здійснюється відповідно до Методики оцінювання показників за результатами поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затвердженої наказом Держкомстату від 16.03.2011 № 64, яка розміщена на офіційному веб-сайті Держстату України (www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/64/metod.htm).

У державних статистичних спостереженнях із праці репрезентативність результатів необхідно забезпечувати з урахуванням складного дизайну вибірки, неоднорідності за регіонами та групами одиниць спостереження, рівнів відмов від обстеження, можливості узгодження результатів обстеження з наявною зовнішньою інформацією та ін. Ця задача розв'язується шляхом розрахунку та використання при оцінюванні показників системи статистичних ваг обстежених одиниць.

Базова вага визначається для підприємства при відборі. Кінцева вага r -того відібраного підприємства розраховується як добуток базової ваги та коефіцієнтів коригування (коефіцієнтів переважування) за формулою:

$$w_r = w_{B_r} \cdot k_{1r} \cdot k_{2r} \quad , \quad (1)$$

де w_r – кінцева вага підприємства;

w_{B_r} – базова вага підприємства;

k_{1r} – ваговий коефіцієнт для врахування рівня участі підприємств в обстеженні;

k_{2r} – ваговий коефіцієнт для врахування наявної зовнішньої інформації.

Базова вага визначається по кожній страті, сформованій для відбору підприємств, і є величиною оберненою до ймовірності відбору підприємства.

Для розрахунку сумарних значень показників за результатами ОПСП використовується така оціночна функція:

$$\hat{Y} = \sum_{r=1}^n w_r \cdot y_r, \quad (2)$$

де w_r – кінцева вага підприємства;
 y_r – значення показника для $-Y_r$ -того обстеженого підприємства;
 $r = 1, \dots, n$;
 n – обсяг вибірки.

2. Державне статистичне спостереження “Стан виплати заробітної плати”.

Державне статистичне спостереження “Стан виплати заробітної плати” запроваджено з серпня 1996 року на виконання Указів Президента України від 12.05.1996 № 333 “Про невідкладні заходи щодо забезпечення своєчасної виплати заробітної плати, пенсій, стипендій та інших соціальних виплат” та від 25.05.04 № 576 “Про невідкладні заходи щодо завершення погашення заборгованості із заробітної плати”, відповідних розпоряджень Кабінету Міністрів України, а також постанови Кабінету Міністрів України від 18.03.2009 № 370 “Про запровадження спеціального моніторингу погашення підприємствами, установами та організаціями заборгованості із заробітної плати, страхових внесків до Пенсійного фонду України та обов’язкових платежів до державного та місцевих бюджетів”. Необхідність запровадження зазначеного спостереження була зумовлена масовістю явища, яке мало тенденцію до зростання, та значними обсягами сум несплаченої заробітної плати.

Порядок організації та проведення спостереження, формування сукупності звітних одиниць визначені Методологічними положеннями з організації Державного статистичного спостереження “Стан виплати заробітної плати”, затвердженими наказом державного комітету статистики України від 20.10.2011 №264 (у редакції наказу Держкомстату від 23.12.2011 №394).

Спостереження здійснюється методом несуцільного обстеження основного масиву одиниць.

Перелік звітних одиниць (респондентів) формується на державному рівні раз на рік.

Основою для формування переліку звітних одиниць (респондентів) для проведення обстеження щодо стану виплати заробітної плати є генеральна сукупність одиниць для ОПСП.

Формування переліку звітних одиниць здійснюють органи державної статистики щорічно.

Державне статистичне спостереження “Стан виплати заробітної плати”, охоплює такі звітні одиниці:

- одиниці, які відібрані до сукупності одиниць державного статистичного спостереження "Обстеження підприємств із питань статистики праці";

- одиниці з кількістю працюючих від 10 до 49 осіб, які не відібрані до сукупності одиниць державного статистичного спостереження "Обстеження підприємств із питань статистики праці", підприємств з організаційно-правовими формами господарювання з кодами КОПФГ 140, 145, 150, 410, 420, 425, 430;

- одиниці з кількістю працівників від 10 до 49 осіб, які не відібрані до сукупності одиниць державного статистичного спостереження "Обстеження підприємств із питань статистики праці", підприємств інших організаційно-правових форм господарювання, що відповідають цензу за кількістю працюючих відповідно до виду економічної діяльності;

Підприємства звітують до органів державної статистики лише за наявності заборгованості з виплати заробітної плати.

Інформація згідно з показниками щодо заборгованості з виплати заробітної плати збирається та розробляється за трьома категоріями підприємств:

- економічно активні;
- суб'єкти господарювання, щодо яких реалізуються процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;
- підприємства, які призупинили або припинили діяльність і не повідомили про погашення заборгованості (економічно неактивні).

Перелік підприємств-банкрутів визначається відповідно до списків суб'єктів господарювання, щодо яких реалізуються процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом, які формує спеціально уповноважений орган з питань банкрутства. Інформація по підприємствах-банкрутах розробляється на підставі звітів самих підприємств або арбітражних керуючих.

Інформація по підприємствах, стосовно яких господарським судом прийнято ухвали про ліквідацію та відповідно задоволення (погашення) усіх вимог кредиторів, у тому числі щодо погашення заборгованості з виплати заробітної плати або визнання його неплатоспроможності щодо її виплати, виключається із кола обстеження стану заборгованості з виплати заробітної плати.

Додатково розробляється інформація щодо економічно неактивних одиниць. Такі одиниці фактично не є в цей час респондентами державних статистичних спостережень, не надають статистичні звіти з праці до органів державної статистики, а показник невиключеної заробітної плати є оцінкою, яка здійснена на підставі останніх звітів, поданих ними у 2015–2017 роках.

Методологічні документи

Програми державних статистичних спостережень і методологія визначення показників статистики заробітної плати та робочого часу розроблені з урахуванням вимог міжнародних стандартів та національної законодавчо-нормативної бази у цій сфері, зокрема рекомендацій Міжнародної організації праці (МОП) відповідно до положень резолюцій про інтегровану систему статистики заробітної плати (прийнята 12-ю Міжнародною конференцією статистиків праці (МКСП) у жовтні 1973р.) та про статистику робочого часу (прийнята відповідно 10-ю МКСП у жовтні 1962р.).

Основними нормативно-методологічними документами, що використовуються для проведення державних статистичних спостережень із праці на підприємствах, є:

- Інструкція зі статистики кількості працівників, затверджена наказом Держкомстату від 28.09.2005 № 286 (зі змінами від 05.10.2006 № 466) та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 30.11.2005 за № 1442/11722;

- Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Держкомстату від 13.01.2004 № 5 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 27.01.2005 за № 114/8713;

- Інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень № 1-ПВ (місячна) та № 1-ПВ (квартальна) “Звіт з праці” зі змінами;

- Методика формування вибірки для проведення поточних обстежень підприємств з питань статистики праці, затверджена наказом Держкомстату від 26.01.2016 №14;

- Методика оцінювання показників за результатами поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затверджена наказом Держкомстату від 16.03.2011 №64;

- Методика розрахунку характеристик надійності оцінювання показників поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затверджена наказом Держкомстату від 20.12.2011 № 356;

Методологічні положення державного статистичного спостереження “Обстеження підприємств із питань статистики праці”, затверджені наказом Держстату від 18.08.2014 № 241 (зі змінами);

Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження “Стан виплати заробітної плати”, затверджені наказом Держкомстату від 20.10.2011 № 264 зі змінами);

Статистичні класифікації, що використовуються для розробки статистичних даних

Для представлення у збірнику первинна статистична інформація згрупована згідно з такими статистичними класифікаторами:

- видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2010;
- організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ) ДК 002:2004;
- об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ).

II. ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПОНЯТТЯ

До розділу 1. НАЙМАНІ ПРАЦІВНИКИ

Зайнятими – за результатами вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності вважаються особи віком 15–70 років, які:

а) працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б 1 годину:

- за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), у окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві;
- працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності;

б) були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (справу), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин.

Зайнятість означає не тільки роботу за заробітну плату (за наймом), але також і заради одержання прибутку чи сімейного доходу на власному підприємстві, включаючи виробництво в особистому селянському господарстві, з метою ринкової реалізації виробленої продукції.

До складу зайнятого населення не включають осіб, які виконують неоплачувану громадську чи добровільну роботу, та осіб, які виконують тільки домашні обов'язки. Громадська добровільна діяльність не є економічним видом діяльності та має три визначальні риси:

а) не повинна оплачуватись;

б) виконується за власним бажанням, без примусу, на відміну, наприклад, від строкової військової служби;

в) виконується для організації, громади чи особи, з якою відсутні родинні зв'язки, поза власним домашнім господарством.

Рівень зайнятості визначається як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення віком 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

Показники зайнятості визначаються за місцем постійного проживання населення та розраховуються в середньому за період (I квартал, I півріччя, 9 місяців, рік).

Кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій (табл. 1.2) охоплює зайнятих, які за місцем роботи уклали трудовий договір (контракт, договір цивільно-правового характеру) на постійній або тимчасовій основі. До цієї категорії віднесені працівники суб'єктів підприємницької діяльності, бюджетних і фінансових установ та громадських організацій, а також кадрові військовослужбовці (крім строкової служби), особи рядового та начальницького складу правоохоронних органів.

Найманих працівників ураховують за місцем прикладання їх праці, тобто за місцем знаходження підприємства або його структурного підрозділу, що класифікуються за відповідними видами економічної діяльності.

Облікова кількість штатних працівників – це показник кількості працівників на певну дату звітного періоду, наприклад, на перше або останнє число місяця, включаючи тих працівників, які були звільнені в цей день.

До облікової кількості штатних працівників включаються всі особи, які прийняті на постійну, сезонну, а також на тимчасову роботу строком один день і більше, з дня зарахування їх на роботу.

У формах державних статистичних спостережень із праці кількість працівників наводиться не тільки на певну дату, а й у середньому за звітний період (місяць, рік). Визначення та методологія формування середніх показників кількості працівників наведено в поясненнях до розділу 5.

До розділу 2. Мобільність робочої сили на ринку праці.

Рух працівників облікового складу характеризується змінами облікової кількості штатних працівників внаслідок прийому на роботу та вибуття з різних причин.

У кількості **прийнятих працівників** ураховуються особи, які зараховані на підприємство наказом (розпорядженням) власника підприємства (установи, організації) про прийняття на роботу у звітному періоді.

У кількості **працівників, які вибули** з підприємства включаються усі особи, які у звітному періоді залишили роботу на цьому підприємстві незалежно від причин звільнення.

Коефіцієнт обороту робочої сили по прийому (звільненню) розраховується як відношення кількості прийнятих (звільнених) до середньооблікової кількості штатних працівників.

Коефіцієнт мобільності робочої сили розраховується як відношення кількості прийнятих і звільнених у звітному періоді до середньооблікової кількості штатних працівників.

Кількість вакансій – кількість вакансій, про які повідомили підприємства, установи, організації державну службу зайнятості.

Навантаження зареєстрованих безробітних на одне вільне робоче місце (вакантну посаду) розраховують як відношення кількості безробітних до кількості вільних робочих місць, вакантних посад, заявлених роботодавцями.

До розділу 3. Використання робочого часу та неповна зайнятість

Використання робочого часу характеризується абсолютними показниками календарного, табельного та максимально можливого фонду робочого часу.

Календарний фонд часу – це весь час зазначеного календарного періоду (місяць, квартал, рік) в розрахунку на кількість працівників.

Табельний фонд робочого часу відрізняється від календарного фонду робочого часу на загальну суму неявок у святкові та вихідні дні.

Максимально можливий фонд робочого часу відрізняється від календарного фонду на загальну суму неявок у святкові, вихідні дні та дні щорічних відпусток.

Відпрацьований час вимірюється у людино-годинах працівників, які фактично працювали на підприємстві, включаючи тих, що були зайняті неповний робочий день (тиждень), виконували надурочну роботу, працювали у вихідні та святкові (неробочі) дні або понад місячну норму (поза графіком), а також людино-години роботи надомників.

Невідпрацьований час – це людино-години, які не були відпрацьовані з поважних або інших причин. До них належать невиходи на роботу у зв'язку з відпустками (щорічними, навчальними тощо) та іншими неявками, передбаченими чинним законодавством, з причин тимчасової непрацездатності, тимчасовим переведенням для роботи на іншому підприємстві, а також у зв'язку з відпустками без збереження заробітної плати (у тому числі на період припинення виконання робіт), переведенням з економічних причин на роботу з неповним робочим днем (тижнем), простоями, прогулами та страйками.

До розділу 4. Кількість працівників

Середньооблікова кількість штатних працівників охоплює осіб, які перебувають у трудових відносинах з підприємством і отримують заробітну плату, крім тимчасово відсутніх працівників, за якими зберігається місце роботи (знаходяться у відпустках по вагітності та пологах або в додатковій відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею віку, визначеного законодавством, проходять військову службу за призовом під час мобілізації), працюючих за цивільно-правовими договорами.

Працівник враховується тільки один раз (за місцем основної роботи) незалежно від строку трудового договору та тривалості робочого часу.

Цей показник обчислюється в середньому за період (місяць, рік). За звітний місяць обчислюється шляхом підсумування кількості працівників облікового складу за кожний календарний день місяця, тобто з 1 по 30 або 31 число, включаючи святкові (неробочі) і вихідні дні і ділення одержаної суми на відповідне число календарних днів звітного місяця.

Середньооблікова кількість працівників за рік обчислюється шляхом підсумування середньооблікової кількості найманих працівників за всі місяця роботи, що минули у звітному періоді і ділення одержаної суми на кількість місяців (тобто на 12).

До розділу 5. Заробітна плата працівників.

Номінальна заробітна плата – нарахування працівникам у натуральній та грошовій формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Вона включає також обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок на доходи фізичних осіб, військовий збір.

До номінальної заробітної плати не відносяться: грошове забезпечення кадрових військовослужбовців та осіб рядового та начальницького складу, виплати, що здійснюються за рахунок коштів фонду державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства, а також суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників, що сплачується роботодавцем.

У національній статистичній практиці номінальна заробітна плата розраховується як **середньомісячна штатного працівника** – шляхом ділення нарахованого фонду оплати праці штатних працівників за звітний місяць (період) на середньооблікову кількість штатних працівників та на кількість місяців у періоді. У збірнику надається показник, розрахований в середньому за рік (крім таблиць 5.21–5.24).

Також визначається показник середньої заробітної плати **за одну оплачену годину** – шляхом ділення суми нарахованого фонду оплати праці штатних працівників на кількість оплачених їм людино-годин за відповідний період.

Фонд оплати праці складається з:

1. Фонду основної заробітної плати.
2. Фонду додаткової заробітної плати.
3. Інших заохочувальних та компенсаційних виплати.

Основна заробітна плата – винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

Додаткова заробітна плата – винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

Інші заохочувальні та компенсаційні виплати. До них належать виплати у вигляді винагороди за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошова та матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або, які проводяться понад встановлені зазначеними актами норми та визначені у колективному договорі підприємства.

Не включаються до фонду оплати праці доходи (дивіденди, проценти) від акцій та внесків в майно підприємства, установи, організації, працівникам, які є членами акціонерного товариства та перебувають в їх обліковому складі.

Індекс номінальної заробітної плати характеризує зміну розміру нарахованої номінальної заробітної плати працівників у звітному періоді порівняно з базисним.

Індекс реальної заробітної плати – характеризує зміну купівельної спроможності номінальної заробітної плати у звітному періоді порівняно з базисним під впливом зміни цін на товари та послуги і ставок податку з доходів фізичних осіб та обов'язкових відрахувань. Визначається діленням індексу нарахованої до виплати номінальної заробітної плати (без урахування податку на доходи фізичних осіб та внесків до фондів загальнообов'язкового державного та пенсійного страхування) на індекс споживчих цін за цей же період.

Розрахунок індексу здійснюється відповідно до методики, що побудована на засадах резолюції щодо міжнародних порівнянь реальної заробітної плати, яка прийнята 8-ю Міжнародною конференцією статистики праці 1954 року.

До розділу 6. Стан виплати заробітної плати

Заборгованість з виплати заробітної плати – це сума своєчасно не виплаченої заробітної плати всім категоріям працівників, а саме: штатним працівникам облікового складу, особам, які не перебувають в обліковому складі підприємства – сумісникам, працюючим за договорами, а також звільненим працівникам.

Заборгованою вважається сума, яка включає усі нарахування у грошовій та натуральній формі із фонду оплати праці, за винятком обов'язкових для усіх працівників відрахувань (податок з доходів фізичних осіб і військовий збір), строк виплати якої минув до кінця місяця, у якому вона повинна бути виплачена. Дані узгоджуються з показником простроченої кредиторської заборгованості з оплати праці на відповідну дату.

Загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати узагальнюється за трьома типами підприємств і складається із суми боргу:

- економічно активних підприємств;
- підприємств, щодо яких реалізуються процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом (підприємств-банкрутів);
- економічно-неактивних підприємств, які призупинили діяльність.

Інформація по економічно активних підприємствах та підприємствах–банкрутах формується на підставі звітів респондентів. Дані по економічно неактивних підприємствах, які призупинили діяльність узагальнюються на підставі останніх наданих ними звітів щодо заборгованості з виплати заробітної плати у 2015–2017 роках.

Заборгованість у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності включає допомоги працівникам по тимчасовій непрацездатності через хворобу (включаючи догляд за хворою дитиною, дитиною-інвалідом, хворим членом сім'ї), по вагітності та пологах, при народженні дитини, а також у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням, яке спричинило втрату працездатності.

Кількість працівників, яким не виплачено заробітну плату, включає штатних працівників облікового складу, працюючих за сумісництвом, за цивільно-правовими договорами, звільнених працівників, яким не виплачено

заробітну плату, строк виплати якої минув до 1 числа звітнього місяця, незалежно від тривалості (кількості місяців) невиплаченої заробітної плати.

До розділу 7. **Стан укладання колективних договорів**

У цьому розділі узагальнена інформація про кількість **колективних договорів** (укладених та зареєстрованих), яка подається підприємствами, установами та організаціями, на яких вони діють, згідно Закону України „Про колективні договори і угоди” за винятком статистично малих підприємств.

Кількість працівників, які охоплені колективними договорами – це працівники, які перебувають у штаті підприємства, незалежно від членства у профспілці, включаючи і тих, які на момент складання звіту відсутні з різних причин (перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю і пологами або у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею віку, передбаченого чинним законодавством або колективним договором підприємства).